

***Persbijeenkomst De Nederlandse economie 2007,
woensdag 10 september 2008***

1. Openingsdia

Welkom bij de overhandiging van *De Nederlandse economie 2007* aan Minister Bos. In deze presentatie zal vooral worden ingegaan op de ontwikkelingen in de eerste helft 2008 en er worden enkele topics uit de DNE 2007 aangestipt.

2. Macro-economische kerncijfers

- De economische groei was in 2006 en 2007 hoog met 3,4 en 3,5 procent. Bijna zo hoog als in de vorige bloeiperiode van de Nederlandse economie, de tweede helft van de jaren negentig.
- In het eerste halfjaar van 2008 groeide de economie met 3,1 procent. Dit lijkt aardig, maar dit cijfer is enigszins geflatteerd, hierover zo meer.

3. Bbp-groei

- In het eerste halfjaar van 2008 trad een groeivertraging op. De kwartaal-op-kwartaalgroei nam af naar 0 procent in het tweede kwartaal, het laagste niveau sinds begin 2005. Dit betekent dat in het tweede kwartaal net zoveel geproduceerd is als in het eerste kwartaal. Met deze vertraging tot 0,0 doet Nederland het overigens beter dan de bureu. In de eurozone was er een krimp van 0,2 procent, vooral veroorzaakt door Duitsland.

4. Productie bedrijfstakken

- De 3,1 procent groei in het eerste halfjaar van 2008 komt door een zeer hoge toename van de productie van aardgas (delfstoffen). Vanwege een koelere winter en verhoging van de uitvoer (nieuwe pijpleiding naar Engeland) is 25 procent meer aardgas geproduceerd dan in de eerste helft van 2007. Zonder de extra aardgasproductie was de economische groei uitgekomen op ongeveer 2,3 procent.
- De groei van de industrie zwakte af, vooral bij de chemie. Gisteren bleek er zelfs een krimp in de vakantiemaand juli. Bij handel en horeca trad een groeivertraging op (minder groei van de winkelverkoop en zelfs dalend horecabezook), net als in de financiële en zakelijke dienstverlening door minder uitbundige groei bij de uitzendbureaus (met name de echte uitzendkrachten).
- De zorgproductie is gestegen, onder andere doordat er meer gebruik is gemaakt van kinderopvang, de snelst groeiende bedrijfstak van Nederland.
- De bouwproductie vertraagde niet. De woningmarkt blijft prijshoudend, al ligt het aantal transacties wel 6 procent lager. Er staat zeer veel schuld uit aan woninghypotheken (588 miljard). Dit is meer dan het Nederlandse bbp en relatief meer dan de schuld die uitstaat bij Fannie Mae en Freddie Mac samen. Het aantal verleende bouwvergunningen loopt nog altijd op.

Vervolg 2. Macro-economische kerncijfers

- De uitvoer is nog steeds motor achter de economische groei. De helft van de groei van de economie komt voor rekening van de uitvoer. De exportgroei nam wel iets af doordat de wederuitvoer minder snel is gestegen. Hierdoor is ook de groei van de groothandel afgevlakt.
- De grote vlucht die de wederuitvoer de laatste jaren heeft genomen hangt vooral samen de opkomst van China. China, waar één van de DNE-artikelen aan is gewijd, produceert een steeds groter deel van de in Nederland geïmporteerde goederen. In 1996 kwam nog maar 2 procent van alle import uit China, China lag toen op hetzelfde niveau als Taiwan. In 2007 is China zelfs de Verenigde Staten voorbijgestreefd. Eerder al werden Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk gepasseerd. Alleen uit Duitsland en België wordt meer ingevoerd.
- Meer dan 9 procent van de Nederlandse invoer is nu van Chinese makelij. Veel hiervan is bestemd voor de wederuitvoer.
- Investerings bleven in 2007 flink groeien, en trokken zelfs aan in de eerste helft van 2008 (bedrijfsgebouwen en computers). In samenhang hiermee groeide ook de bouwproductie nog steeds in hoog tempo.
- De groei van de consumptie door huishoudens zwakte in 2007 af. In 2008 trok de consumptie aan door de hoge aardgasconsumptie en de nieuwe eigen bijdragen in de zorg. Exclusief deze onvermijdelijke uitgaven zwakte de groei af. Dit geldt vooral voor de groei van duurzame consumptiegoederen. We kopen bij voorbeeld meer, maar wel kleinere auto's.
- De inflatie was in 2007 opnieuw laag. Inflatie is in 2008 aangetrokken en in juli gesprongen naar 3,2 procent. In augustus is deze op 3,2 procent blijven staan. Olieprijzen hadden vooralsnog een top in juli, wereldvoedselprijzen lijken over hun top heen. In het eurogebied is de inflatie al aan het dalen. Nederland is wel nog steeds het land met de laagste inflatie.
- In de DNE wordt extra aandacht besteedt aan de lage inflatie in de periode 2004-2007. Dalende loonkosten per eenheid product spelen daarbij een belangrijke rol. De arbeidsproductiviteitsgroei was hoog. De overheid zorgde over de achterliggende jaren gemiddeld voor een kwart punt extra inflatie. Beleid: indirecte belastingen hoger, directe belastingen en premies lager.
- De werkgelegenheid is sterk toegenomen. Er zijn veel meer banen bijgekomen, in 2007 meer dan 200 duizend. Ook in de eerste helft van 2008 zijn er nog veel banen bijgekomen, meer dan 150 duizend. Vooral veel grote deeltijdbanen, de banen van 3 of 4 dagen per week.

5. Werkloosheid, vacatures en uitzenduren

- De werkloze beroepsbevolking nadert de 300 duizend personen. De laatste top was bijna 500 duizend begin 2005. Het werkloosheidspercentage kwam in 2007 uit op 4,5 procent. In het eerste halfjaar 2008 was dit gemiddeld 4 procent. De werkloosheid daalde in alle leeftijdscategorieën en onder zowel mannen als vrouwen. De arbeidsparticipatie loopt op. Vooral onder vrouwen en personen boven de 45 jaar. De doelstelling van het Kabinet en de Commissie Bakker was 75 procent bruto-arbeidsparticipatie van 20-64-jarigen in 2016. We zijn goed op weg: 73 procent in 2006 tegen 67 in 1996.
- Het aantal openstaande vacatures stijgt niet meer, maar is nog altijd zeer hoog. In het tweede kwartaal stonden er meer dan 240 duizend vacatures open. De top lag in het derde kwartaal van 2007 met 250 duizend openstaande vacatures. Dit is een andere indicatie van de nog steeds gespannen arbeidsmarkt. Er staan 3 vacatures open op elke honderd bezette banen.
- Het aantal uitzenduren stijgt nog steeds, maar niet meer zo snel als in 2005 en 2006 en begin 2007. De vaart is uit de echte uitzenduren (fase A), maar bij de langere contracten (fase B en C) zit de groei nog steeds boven de 10 procent.
- De vraag naar arbeid is kortom nog altijd zeer hoog. Dit heeft met een opmerkelijk grote vertraging ook een opwaarts effect op de cao-loonstijging. Die is aangetrokken tot 3,5 procent in augustus.

6. Beschikbaar inkomen

- Als we dieper ingaan op de inkomensontwikkeling, dan zien we dat na de vier magere jaren 2002-2005 het beschikbaar inkomen van huishoudens in 2006 en 2007 zeer sterk is toegenomen. Dit is de koopkracht van ons allen samen, de financieringsbron voor de consumptie van huishoudens.
- De toename komt vooral door de sterke stijging van het aantal banen. Het aantal tweeverdieners is toegenomen, wat een grote stijging in het inkomen genereert. Werknemers verdienen ook meer. Allereerst door de stijging van de cao-lonen die de inflatie overtrof, maar ook door een flinke incidentele loonstijging (1,5 procent in 2007). Het incidenteel loon steeg door promoties, baanwisselingen en bonussen. Zelfstandigen hebben goed geboerd en droegen eveneens flink bij.
- Overheidsmaatregelen hebben vaak ook een flink effect gehad op het beschikbaar inkomen. In 2001 historisch hoge koopkrachtstijging door lagere directe belastingen en premies. In 2006 had de wijziging van het zorgstelsel een opwaarts effect: niemand mocht er namelijk in koopkracht op achteruit gaan. Dus velen gingen er op vooruit.
- De koopkracht is in de eerste helft van 2008 niet achteruit gegaan.
- In DNE wordt aandacht besteed aan de verdeling van de inkomens. In Nederland zijn de inkomensverschillen internationaal gezien vrij gering: binnen de Europese Unie zijn alleen Zweden, Denemarken en Oostenrijk nog gelijk. Nederland is in lijn met Duitsland en Frankrijk. De inkomensverschillen zijn groter in armer Zuid-Europa en bij de nieuwe EU-lidstaten. In Nederland zijn de inkomens in de jaren tachtig ongelijker geworden. Sindsdien niet.

7. Consumentenvertrouwen en producentenvertrouwen

- De stemming is veel pessimistischer dan uit de cijfers over de reële economische ontwikkeling en de arbeidsmarkt blijkt. Door de onrust op de financiële markten (de kredietcrisis en dalende beurskoersen) is het consumentenvertrouwen in september in één keer naar de nullijn gestort. En vanaf begin dit jaar steeds verder gezakt en nu fors negatief. Waar het om de eigen portemonnee en de bereidheid om grote aankopen te doen gaat, is de consument overigens een stuk minder pessimistisch. Wel neemt het pessimisme toe.
- Producenten zijn een optimistischer volkje. We vragen hen ook iets anders de consumenten, namelijk over hun eigen bedrijf. Zij geven aan de komende tijd meer te produceren en hun orderportefeuille is goed gevuld. Het vertrouwen bereikte een top eind 2007/begin 2008. Dit blijkt ook uit het feit dat producenten nog flink aan het investeren zijn.

8. Samenvatting

2007

- Hoogste economische groei in 7 jaar
- Huishoudens meer inkomen
- Sterke groei werkgelegenheid

1^e helft 2008

- Economische groei vertraagt
- Inflatie opgelopen
- Loonstijging trekt aan
- Stemming consumenten alom somber